

Josef Pospíšil (* 1941)

Jsou okamžiky, které se vryjí do paměti navždy

- narozen 26. září 1941 ve Velkých Pavlovicích
- otec roku 1942 přeložen do Prahy
- zážitky z konce války
- v roce 1948 otec zahynul při autohavárii
- příklon matky k víře
- roku 1955 nastoupil do strojní průmyslovky na Kladně
- praxe v SONP Kladno
- zaměstnání ve Výzkumném ústavu hutnictví železa
- pokusy o studium na vysoké škole – chemická technologie
- po roce 1989 si založil vlastní firmu

Ačkoli má pamětník svým původem k vínu velice blízko, nepůsobí dojmem bodrého Moravana ze srdce vinařského kraje. Důvodem toho „odrození“ je nejspíše to, že na Moravě pobyl jen velice krátce a jeho nejzazší dětské vzpomínky se váží k věcem spíše chmurným až tragickým.

Josef Pospíšil se narodil 26. září 1941 v rodině správce šlechtitelské vinařské stanice ve Velkých Pavlovicích. Dětství a vlastně prakticky celý dospělý život strávil ovšem v Praze, kam se rodina přestěhovala, neboť tam byl otec již v následujícím roce přeložen jako vedoucí výzkumných ústavů na ministerstvu zemědělství. Přestože byl pamětník na konci války ještě malé děcko, zachoval si z té doby takřka fotograficky řadu vzpomínek, které dokáže i dnes plasticky vylíčit.

KONEC VÁLKY OČIMA DÍTĚTE

„Jedná se o poslední dny války, dny přesně nevím, ale skutečně to byly dva tři před koncem války. My jsme bydleli na konci Zikovy ulice ve čtvrtém poschodí, takže jsme měli úžasný výhled na celé náměstí, kterému dominuje arcibiskupský seminář. Proti našim oknům, tam, kde je dnes Stavební fakulta ČVUT, byla ohromná ohrada, v níž byla bojová technika zbraní SS, které sídlily ve Vysoké škole chemicko-technologické. Ty události posledních dnů byly tak dramatické, že se mi vryly do paměti. Jenom ve stručnosti, otec ty události všechny sledoval, volal nás k oknu, abychom to sledovali s ním. V dopoledních hodinách z toho objektu vyjel ohromný transport obrněných vozidel – polopásů – a nákladních aut s vojáky. Nevím, jestli wehrmachtu nebo SS. Ten transport byl ohromný, možná to byly desítky minut, co projížděly Zikovou ulicí na ‚kulaté náměstí‘, a po řadě hodin se vracely ty transportéry plné mrtvol. Skutečně ty transportéry byly potřísněné a to byl pro mne vjem, který mi do konce života nevyprchal z paměti. Za několik hodin po téhle události do našeho bytu přišli – pravděpodobně to byli Rusové, kteří z toho čtvrtého patra ostřelovali nebo kontrolovali ten objekt, jednak to skladiště těch transportérů, ale také objekt Vysoké školy chemicko-technologické. A na to se také dobře vzpomínám, protože jsem pak měl řadu let krabici s nábojnicemi, které tam zůstaly. Zajímavá věc byla, že nebylo rozbito ani jedno okno, okna byla pootevíraná a oni to odtamtud sledovali. A tento sekretář, jak jsem o něm psal, tak na tom sekretáři je ještě stopa po kulce, která do toho bytu vletěla a kterou jsme pak v tom bytě našli.“

Další vzpomínky mají podobu krátkých útržků: správce domu, který v euforii z konce války vyvěsil vlajku a vzápětí letěl dolů, snad shozen Němci, mrtvý německý důstojník, několik dní ležící na chodníku s cigaretou v ústech... Ale to už byl opravdu konec.

„Pak si pamatuji, jak přijížděly po Velvarské, dnes Evropské ulici, ruské tanky, dokonce americké tanky s vojáky (zřejmě se jednalo o tanky typu Sherman, které dodali Američané Rusům v rámci smlouvy o půjčce a pronájmu – pozn. ed.). Chronologický sled si už nepamatuji, těch Rusů tam bylo plno, po Velvarské jely americké tanky a s rodiči jsme je vítali. To mne vzrušovalo a vzpomínám si, že ti Rusové tam přivezli a rozdávali chleba, takový ten komisárek, černý chléb, máme dokonce fotografii, jak jdeme se sestrou a každý máme pod rukou bochník.“

A konec války se oslavoval také velkolepými efekty:

„V noci jsme chodili pod objekt fakulty, kde byl ohromný zatravněný prostor, dnes je tam technická knihovna, a tam bylo několik světlometů, takových ohromných, v průměru možná tři čtyři metry, a těmi světlomety, které byly poháněny agregáty, ty hrozně řvaly, já jsem se toho bál, a ty vytvářely takové sloupce do nebe. Na několika místech v Praze bylo totéž a ty sloupce se křížovaly a vytvářely se krásné obrazce na obloze. Bylo to velice navštěvováno lidmi, byly tam zástupy. Trvalo to hodinu, možná déle, a pro nás to byla zábava a zajímavost.“

PO OSVOBOZENÍ

Po porážce Německa se život vracel víceméně do starých předválečných kolejí, alespoň zdánlivě. Teprve rok 1948 přinesl výraznou změnu. Malý chlapec nemohl mnoho zaznamenat, ale určité příznaky změny byly cítit i ve škole:

„Chodil jsem do školy na Hanspaulce, tak v tom osmačtyřicátém roce se začaly dynamicky měnit vztahy a poměry ve školství. Do těch únorových událostí tam bylo podle výběru rodičů náboženství, my jsme chodili na katolické náboženství, a já to vnímám tak, že téměř naráz tato věc byla jakoby utnuta. To přestalo. Faktem je, že někde to mělo delší trvání, že ti rodiče si to vynutili, ale já vím, že během poměrně krátké doby najednou všechno tohle ustalo. Vzpomínám si na to, že když jsme v té době chodili po chodbách té školy, tak jsme se museli uklonit před paní učitelkou, paní ředitelkou, panem učitelem, a tohleto úplně naráz vymizelo, to zdravení úklonou. Vzpomínám si, že nám prostě řekli, že takhle to už nefunguje.“

Rok 1948 nepostihl rodinu přímo politicky, ale přitom tragičtěji:

„Můj otec byl vrchní rada ministerstva zemědělství, ředitel státního podniku Oseva, a shodou okolností sedmáctého listopadu na služební cestě zahynul v autě. Jeli v tatraplánu a došlo k havárii...“

Matka se pod vlivem této události velmi silně přiklonila k víře, přičemž o svých vizích mluvila se sousedy. To velmi odporovalo jedině přípustnému vědeckému světovému názoru, a tudíž to mělo také neblaze ovlivnit život celé rodiny. První předzvěsti následujících problémů bylo, že jeden snaživý „uvědomělý“ soused způsobil, že se rodina musela v roce 1951 vystěhovat do Ruzyně. Tam sourozenci navštěvovali místní školu, která k normálnímu vzdělání přinášela zvláštní přídavek: škola stála přímo naproti ruzyňské věznici a vycházky školáků do okolí přinášely zajímavé zážitky.

„V blízkosti věznice teče takový potok, kde jsme ikskrát viděli vězně, pochopitelně nevím, jestli politické, v tom potoce pod dozorem bachařů se samopaly. Tam byli tři čtyři lidi, co hloubili ten potok a deset bachařů je hlídalo... Jednou došlo k tomu, že z Ruzyně utekli vězňové a pak je honili. To bylo v době, kdy bylo zralé obilí, poměrně vysoké. Tam za tou

školou je trať, která vede do Kladna, a za tím byla pole, poměrně veliká. Dnes tam jsou všemožné sklady, to je všechno zastavěné, ale tehdy tam byla pole s obilím. Vzpomínám si na to, že najednou hlásili rozhlasem, že utekli zločinci a tak dále a že nesmíme vycházet. Ta škola byla dvoupatrová a my jsme byli v druhém patře, skrze okna jsme viděli až na ta pole a nad těmi poli létala letadla, takové ty dvouplošníky...“

Po ukončení základní školy nastoupil na strojní průmyslovku v Kladně. Nešlo sice o jeho vyvolený obor, ale i to bylo dobrou přípravou. Na mladého studenta působila celková atmosféra Kladna, ocelářský obr i styk s dělníky a jinými zaměstnanci hutí. Po absolvování průmyslovky již byla jeho volba zcela jasná: chemická technologie s orientací na materiál, kovy. Ale splnění snu se začalo komplikovat.

BRIGÁDA NA Kladně, POTÉ VÝZKUMNÝ ÚSTAV

„Když mi po absolutoriu průmyslové školy zamítli (přihlášku na vysokou školu – pozn. ed.)... To bylo v Kladně na národním výboru, protože národní výbory byly v té době všemocné a o těchto věcech rozhodovaly, tak jsem se tam šel zeptat, co a jak. Oni mi řekli: ‚Nó, protože je potřeba, abyste měl nějakou praxi, tak byste měl jít aspoň na rok do Spojených oceláren.‘ Takže jsem tam byl rok, nebo necelý rok, na brigádě, což taky bylo pro mě velice zajímavé, protože člověk poznal ty poměry, jak to tam vypadalo. A protože to byla dřina, skutečně to je krutá práce v těch hutích, to je tvrdá práce, tak jsem si našel v Politických vězňů číslo čtrnáct, to je dům, kde je dnes Grossmannova pasáž, dá se projít až na Václavské náměstí, ten dům byl Výzkumný ústav hutnictví železa. Jenom pro zajímavost: na Václavském náměstí byly v tom baráku vývojové dílny, dobře vybavené, a hutní laboratoře. Tam byly indukční pece na tavení oceli. Pochopitelně to nebyla výrobní zařízení, to byly padesátikilové či stokilové pícky na výrobu vzorků, ověřování technologií a tak dále... Tam byli zaměstnaní dva dělníci, oba hrozí bolševici, takže někdy jsme s nimi vedli diskusi. Tohle je zajímavé, že v takových výzkumných ústavech byly poměry, alespoň jak si vzpomínám, takové relativně liberální, že se tam diskutovalo, bylo tam pár bolševiků, ale většinou to byla inteligence, lidi s rozhledem. Ten Výzkumný ústav hutnictví železa se pak nakonec po osmašedesátém roce stal útočištěm pro hospodářské pracovníky, ale z nejvyšších vrstev. Tam byli náměstci, ředitelé hutních závodů, kteří museli v prověrkách odejít, a byl tam také relativně dobrý ředitel, který měl rozhled, nebo lépe řečeno, byl velkorysý a ty lidi se snažil a pokoušel přijmout, takže se tam sešla velmi zajímavá společnost lidí, kteří měli ohromný rozhled a ohromné znalosti o těch poměrech. Takže jsme tam někdy tyhle věci diskutovali, někdy se tam k tomu nachomýtl nějaký bolševik a vím, že to klima bylo tak kolegiální a otevřené, že se před nimi otevřeně hovořilo a posílali se do hajzlu s těmi jejich řečmi...“

VOJENSKÁ SLUŽBA

Krátce po nástupu do ústavu si však na něj vzpomněli vojenští páni:

„Narukoval jsem v době dramatických událostí: v roce šedesát jedna, to bylo Maďarsko, to byla Kuba, to bylo Německo. To byly tyto události, a to jsem narukoval k dělostřeleckému útvaru do Jičína. Na to mám také úžasné vzpomínky. V tom útvaru, který byl stavěn na ‚bažanty‘, to jest první ročník, a ‚mazáky‘, to jest druhý ročník, tak jsme byli my, jako bažanti, druhý ročník, pak (minulý – pozn. ed.) druhý ročník, který nepustili do civilu, a dva ročníky záložáků. To jste asi nikdy v životě nezažil, čtyři postele nad sebou. Později jsem vídal tři postele, ale tohle bylo něco naprosto příšerného. To trvalo relativně dost dlouho, od

září, kdy jsem narukoval, do prosince ledna, kdy tam bylo těch pět ročníků, narvaných v těch kasárnách. To byla téměř mobilizace. Pak se mi stalo, že jsem byl převelen do Olomouce ke strážní jednotce, která hlídala chemickou základnu, chemické sklady na okraji Olomouce. Tam byly ještě z dob napoleonských válek vybudované takové pevnůstky a v těch pevnůstkách byly sklady chemického materiálu.“

NEČEKANÝ OBJEV V BEDNĚ

Neuvěřitelnou shodou okolností se právě tam, na vojně, dověděl o stigmatu, které si nevědomky nesl od útlého dětství:

„Já jsem pak dělal na rotě písaře. V armádě byl neskutečný bordel. My jsme byli v hanáckých kasárnách, to byl ohromný objekt postavený v tereziánském stylu, tedy podle Marie Terezie, největší kasárna, a v jedné části jednoho patra byla ta strážní rota, v jiné části byli chemici, pak tam byla vojenská administrativa a tak dále, tam jsem dělal písaře. Jednou tak koukám ke kamnům, tam se topilo ještě v klasických kamnech uhlím, u kamen leží taková bedna, poměrně velikánská, od nějaké munice. Koukám, co to je, tak jsem to otevřel. Tam byla kartotéka vojáků! To nebylo na zátop, ale tam byl takový chlív, že ty věci, které měly být jakožto kádrové materiály tajné, tam ležely. Mne to zajímalo, takže když důstojníci odešli, tak jsem si to otevřel a prolístoval. Pochopitelně jsem si tam našel svoje materiály, které mi pak vysvětlily, proč mi zamítli studium, proč jsem byl převelen od bojové jednotky ke strážní službě. V těch materiálech jsem našel napsáno hodnocení: „Matka je náboženský fanatik a ovlivňuje svoje děti.““

PROFESNÍ ŽIVOT – METALURGIE

Ve výzkumném ústavu zůstal Josef Pospíšil téměř třicet let. Svoje bohaté zkušenosti a znalosti pak zúročil v roce 1990, kdy si s kolegou založili firmu a podnikali v oboru nadále. Na léta strávená ve výzkumném ústavu vzpomíná s vděčností jako na dobu, kdy se v okolní mizérii vytvořila oáza života odborně zajímavého a hlavně lidsky slušného. Nezapomíná ani na matku, která svým dětem dokázala v nejtěžších dobách vytvořit a udržet hodnotný domov se silným citovým zázemím.

Ing. Dr. Josef Pospíšil – otec Josefa Pospíšila narozeného roku 1941 ve Velkých Pavlovicích.

Ing. Dr. Josef Pospíšil (otec) a dvě ženy z Velkých Pavlovic z polního odběru obilních vzorků.